

Suojautuminen

(Uusi eloonjäämisoppi (2024), ss. 191-223)

Antero Honkasalo

Pekka Kuusi suojautumisesta

- ” Eläimet suojautuvat kaikkea sitä vastaan, mikä uhkaa niiden olemassaoloa ja elämää. Eläimet karttavat elämiskelvotonta ympäristöä ja liikkuvat ravinnonsaannin mukaan. Lämmönvaihteluja vastaan eläimet suojautuvat nahka- ja karvapeitteen avulla, vaeltamalla, hakemalla suojaa ja rakentamalla pesiä ja maanalaisia asumuksia. Väkivaltaa vasten hakevat suojaa uhkaavilla asennoilla ja äänillä sekä tarvittaessa taistelemalla tai väistämällä, piiloutumalla sekä pakenemalla.” (Pekka Kuusi (1982), Tämä ihmisen maailma)

Suojautuminen ympäristön uhilta- Ihminen

- -Sääolosuhteet
 - -Taudit
 - -Nälänhätä ja aliravitseminen
 - -Pedot ja tuholaiset
 - -Oman yhteisön sisäinen väkivalta
 - -Rosvojoukkojen ja sotavoimien hyökkäykset
 - -Pahat henget, noidat ja jumalien viha
-
- Suojautuminen on ollut tärkeä tekijä tekniikan kehityksessä :
 - -Vaatteet
 - -Asunnot
 - Linnakkeet
 - -Aseet
 - -Lääkeyrtit
 - -Elintarvikkeiden varastointi

Suojautuminen nyky- yhteiskunnassa

- -Ilmastonmuutoksen aiheuttama lämpötilan ja veden pinnan nousu, kuivuus ja tulvat sekä muut sään ääri-ilmiöt
- -Ekotuho ja lajien sukupuuttoon kuoleminen
- -Ympäristön pilaantuminen, haitalliset kemialliset aineet ja yhdisteet
- -Korona ja muut epidemiat
- -Nälänhädät ja aliravitseminen
- -Maanjäristykset ja tulivuorten purkaukset
- -Väkivalta ja omaisuusrikokset
- -Taudit ja epidemiat
- -Työttömyys
- -Sodat ja ydinaseet

Suojautuminen tapahtuu riskienhallinnan avulla. Voidaan puhua riskiyhteiskunnasta. Riskejä hallitaan joko poistamalla ne tai pienentämällä yhteiskunnallisesti hyväksyttävälle tasolle.

Suojautuminen ja turvallisuus

- Kokonaisturvallisuuden osa-alueet voivat vaihdella hieman eri lähteiden mukaan, mutta yleisesti niitä ovat:
- *Sisäinen turvallisuus: tarkoittaa yhteiskunnan vakautta ja sisäistä järjestystä. Se kattaa muun muassa rikollisuuden, terrorismin, väkivallan, laittoman maahanmuuton ja radikalisoitumisen torjunnan.*
- *Ulkoinen turvallisuus: tarkoittaa maanpuolustusta ja valtioiden välisiä suhteita. Se kattaa muun muassa sotilaallisen turvallisuuden, kriisinhallinnan, rauhanturvaamisen ja kansainvälisen yhteistyön turvallisuuskysymyksissä.*
- Digitaalinen turvallisuus: tarkoittaa tietojärjestelmien ja tietoverkkojen turvallisuutta. Se kattaa muun muassa tietoturvan, kyberhyökkäysten torjunnan ja verkkorikollisuuden.
- *Taloudellinen turvallisuus: tarkoittaa taloudellisen toiminnan turvallisuutta ja kestävyyttä. Se kattaa muun muassa taloudellisen vakauden, elinkeinoelämän turvallisuuden, energiaturvallisuuden ja huoltovarmuuden.*
- *Ympäristöturvallisuus: tarkoittaa ympäristön tilan ja luonnonvarojen turvaamista. Se kattaa muun muassa ilmastonmuutoksen, luonnonkatastrofien ja ympäristökatastrofien torjunnan.*
- *Sosiaalinen turvallisuus: tarkoittaa ihmisten hyvinvoinnin ja perusoikeuksien turvaamista. Se kattaa muun muassa terveydenhuollon, sosiaaliturvan, koulutuksen ja työllisyyden.*

Suojautuminen- NATO

- Natossa on yhteisesti hyväksytty resilienssisitous, joka sisältää resilienssin seitsemän perusvaatimusta, jotka on tunnistettu kriittisiksi puolustusliiton toimintakyvyn kannalta:
- Nämä seitsemän perusvaatimusta ovat:
 - 1) Valtionhallinnon ja kriittisten yhteiskuntapalveluiden jatkuvuuden varmistaminen
 - 2) Energiahuollon turvaaminen
 - 3) Kyky hallita kontrolloimattomia väestöliikkeitä
 - 4) Elintarvike- ja vesihuollon turvaaminen
 - 5) Kyky käsitellä suuria määriä siviiliuhreja
 - 6) Tietoliikennejärjestelmien turvaaminen
 - 7) Kuljetusjärjestelmien turvaaminen

Suojautumisen haitalliset seuraukset

- Asevarustelu - varustelukierre
- Ydinaseet - tahaton ydinsota
- Lääketiede - hallitsematon väestönkasvu
- Antibiootit- niitä kestävät bakteerit
- Asbesti- syöpäkuolleisuus
- DDT- Hiljainen kevät
- Elintarvikehygieniä- muovijäte
- Asuntojen lämmitys ja ilmastointi- Ilmastonmuutos
- Petojen tappaminen- sukupuuttoon kuoleminen

Suojautuminen ja väestönkasvu 1

- Suojautumisen kehittyminen on osasy s väestönkasvuun
- Maailman väestö kasvaa 60 miljoonaa ihmistä vuodessa
- Suurinta väestönkasvu on Afrikassa
- Väestön kasvu on tahtunut teollisuusmaissa ja kääntynyt laskuun Kiinassa ja Japanissa
- Monissa maissa väestön määrä on vähentynyt maastamuuton seurauksena (esim. Romania ja Bulgaria)
- Vuoteen 2050 asti jolloin hiilineutraalisuus pitäisi saavuttaa maailman väestö edelleen kasvaa ja energian käyttö lisääntyy

Suojautuminen ja väestönkasvu 2

- Suomessa väestö pienenisi ilman maahanmuuttoa
- Kiinassa yhden lapsen politiikan seurauksena on 770 miljoonaa miestä ja vain 690 miljoonaa naista.
- Valtioiden politiikkana on ollut lisätä väestönkasvua, jotta saadaan lisää työvoimaa ja sotilaita
- Valtiolliset väestöpolitiikat ovat epäonnistuneet
- Kuka saa hankkia lapsia ja kenen kanssa- Kysymys aiheuttaa voimakkaita yhteiskunnallisia ristiriitoja

Riskien yhteisvaikutukset

- Suojautumiskeinojen muuttuminen uhiksi osoittaa ennen kaikkea, kuinka tärkeää on, että erilaisia riskejä tarkastellaan riittävän pitkällä aikajänteellä ja pyritään arvioimaan, mitä muita vaikutuksia suojautumiskeino voi aiheuttaa kuin ne, joita se käyttöönotolla pyritään saavuttamaan.
- Kun ilmastonmuutosta torjutaan keskittymällä päästöjen vähentämiseen, kiinnitetään helposti liian vähän huomiota siihen, miten hillintätoimet vaikuttavat luontokatoon. Vaikka saataisiin ilmastonmuutos hallintaan, niin samalla lajien sukupuuttoon kuoleminen vain kiihtyy.
- Pahimmillaan katsotaan, että kun ilmastonmuutos on saatu yhteiskunnallisesti hyväksyttävälle riskitasolle, voidaan jatkaa entistä elämäntapaa ja kulutustottumuksia.

Kumppanuus

- Pekka Kuusi näki tärkeimmäksi suojautumisenkeinoksi kumppanuuden.:
- *Lajin keskinäiseen riippuvuuteen johtava yhteistyö tulee olemaan evolutiivisen suojautumiskäyttäytymisen toimintaa ohjaava tunnus. Tiedostava suojautuja ohjaa tuolloin käyttäytymistä kohti sellaista olo tilaa, jossa aseellinen väkivalta menettää merkityksensä. Aseellinen väkivalta sekä terrorismi että sodat on tehtävä lajikumppanuuden ja yhteistyön avulla mielettömäksi. Valtioittain rakennetut yhteiskuntajärjestelmät on koottava ja ohjattava sosiaalisiksi maailman yhteisöksi.”*
- Eloonjäämisoppi on kirjoitettu kylmän sodan vuosina (1982) ja kirjan keskeisenä tehtävänä oli löytää tie, jonka avulla suurvallat pystyisivät keskenään lajikumppanuuteen. Nyt Yhdysvaltojen ja EU:n lisäksi Kiinan ja Intian merkitys on keskeinen. Missä aikataulussa pystytään siirtymään pois fossiilitaloudesta, on koko maailmantalouden ja ympäristön kannalta keskeistä.

Kumppanuus ja elonkehä

- Kuusella ei lajikumppanuus vielä kata muita elämän muotoja, vaan on ensisijaisesti ihmisten välistä lajikumppanuutta. Eloonjäämisoppia ei kuitenkaan voida panna täytäntöön ilman, että kumppanuus kattaa ihmisen ja koko elonkehän.
- Meidän on edelleen suojauduttava tauteja aiheuttavilta viruksilta ja bakteereilta, mutta suuri osa muista lajeista ei enää uhkaa turvallisuuttamme. Viha suurpetoja kohtaan on enää vain kaiku ihmiskunnan varhaisemmasta historiasta.
- Keinot kumppanuuden rakentamiseksi ovat itse asiassa yksinkertaisia, mutta niiden toteuttaminen vaatii luopumista ja tyytymistä vähempään. Meidän tulee jättää riittävän suuri osa luonnosta koskemattomaksi.

Lopuksi

- Elämän pyrkimys pysyä elossa avaa myös mahdollisuuden välttää tuho, kun ymmärrämme, mitä eloonjääminen meiltä vaatii. Ihminen on ollut erittäin sopeutuvainen eläin, joka on levittäytynyt hyvin monenlaisiin ulkoisiin ympäristöihin ja selvinnyt kulttuurin murroksista ja erilaisista niin luonnon katastrofeista kuin sodista ja nälänhädistä.
- Tämä on ollut sekä etu että haitta. Ihmisellä on taipumus hakea suojaa ja sopeutua yhteiskunnallisiin olosuhteisiin, joita ei pitäisi sopeutua. Kun ajattelemme ydinsotaa, ilmaston muutosta tai luontokatoa, tämä on suurin haaste, joka koskee suojautumista. Arvostamme tämän hetken turvallisuutta, emmekä ryhdy riittäviin toimenpiteisiin, jotta lähitulevaisuuden suurilta uhilta voitaisiin suojautua.